

L'ALCALDE A CATALUNYA

Beca de la Fundació Jaume Bofill

“La professionalització ha estat el principal vehicle a través del qual s’ha construït una classe política local. En certa mesura es pot parlar d’una falta de circulació de les elits polítiques i d’una impermeabilitat a l’exterior, fets que per altra banda afavoreixen una gestió eficaç del territori.”

L'AUTOR

JAUME MAGRE FERRAN. Professor de Ciència Política de la Universitat de Barcelona. Publicat per l'Institut de Ciències Polítiques i Socials, 1999.

El treball de Jaume Magre que acaba de sortir publicat ens presenta un estudi sobre la figura de l'alcalde des d'una doble preocupació: per un costat l'estudi intenta esbrinar quin tipus d'alcalde s'ha anat perfilant durant aquest anys de democràcia partint de la hipòtesi que en aquest període s'ha tendit a enfortir la funció presidencialista de l'alcalde; per un altre costat el treball de Magre busca resposta a l'interrogant de si en aquests quinze anys que l'estudi analitza (1979-1994) ha existit una evolució en les fonts de reclutament polític del món local que vagi més enllà de l'inevitable relleu generacional. L'estudi parteix de la convicció que els qui millor coneixen la figura de l'alcalde i la realitat del món polític local són els mateixos alcaldes i exalcaldes. Aquest és el motiu que justifica que la investigació se centri en la realització d'entrevistes dirigides, amb un qüestionari majoritàriament tancat i codificat. La mostra inicialment seleccionada entre alcaldes i exalcaldes va ser de 237 persones, que correspon a aquells que entre 1979 i 1994 van ser en un moment o altre alcaldes en les poblacions de Catalunya de més de 10.000 habitants i en aquelles capitals de comarca de

menys població. Per les defuncions produïdes en aquest col·lectiu, la mostra susceptible de ser entrevistada va quedar reduïda a 228 persones. Sobre aquest grup Jaume Magre va poder entrevistar personalment un total de 216 alcaldes i exalcaldes, és a dir un 94,7% del total de la mostra, xifra que arriba al 99% si limitem el col·lectiu als alcaldes en actiu: 97 entrevistes de 98 possibles. L'èxit d'aquests percentatges i el fet que les entrevistes hagin estat realitzades per l'investigador mateix i no per un equip col·laborador donen idea de l'esforç realitzat, de l'exigència i cura metodològica de l'investigador i de la seva rigorositat, fets que avalen els resultats d'aquesta investigació.

Una de les principals conclusions del treball és que efectivament podem parlar d'un nou presidencialisme municipal, en el qual per un costat es constata una voluntat de creixent autonomia del sistema polític local respecte a altres àmbits institucionals, i per un altre costat es perfila amb claredat el control que l'alcalde exerceix sobre els altres actors municipals. Aquesta conclusió ve avalada, entre altres, pel fet observat també en l'estudi, de l'allargament del procés d'aprenentatge de l'elit local, cosa que

incideix directament en el grau de la seva professionalitat. Una altra dada rellevant que incideix en l'enfortiment del presidencialisme és la longevitat dels alcaldes en el càrrec: a finals de 1994 un 40% dels batlles feia més de 10 anys que estaven al capdavant del seu consistori. D'altra banda, encara que l'opinió dels alcaldes és favorable a l'acumulació de mandats electius (diputats, etc.), en poques ocasions aquest fet es produeix. El paper perifèric que el món local juga en el sistema polític pot explicar la racionalitat en la justificació del mandat acumulatiu. Pel que fa a la relació entre l'alcalde i els partits polítics l'estudi posa de relleu la relativament baixa presència dels alcaldes en els òrgans directius dels partits, posant de relleu novament la separació entre esferes polítiques que es produeix en el conjunt del sistema. Una de les conseqüències d'aquest fet és que els partits tampoc no disposen d'una gran influència en el món local. Aquest distanciament és fins a cert punt reivindicat pels mateixos alcaldes, que fan bandera de la no interferència del partit sobre la seva funció, fet que no impedeix que durant els seu mandat els alcaldes exerceixin un gran control sobre l'aparell local del partit. Pel que fa a les fonts de reclutament polític l'autor destaca

la diferència entre les dues grans formacions polítiques: CiU i PSC. A diferència del PSC, que ha tendit a una disminució del nombre d'alcaldes provinents de famílies benestants, autòctones i d'arrel en el municipi d'elecció, CiU ha mantingut un notable "autoctonisme" en les fonts de reclutament dels alcaldes. Una darrera conclusió posa també al descobert el diferent procés de socialització dels alcaldes, primer des d'una lògica temporal (tenen major socialització política familiar els primers alcaldes democràtics que els posteriors) i també una diferència entre els alcaldes socialistes i els de CiU. Mentre en el cas del PSC s'observa el manteniment d'uns paràmetres similars durant tot el període, en el cas de CiU s'evidencia, per un costat, una pèrdua dels referents socialdemòcrates propis de la coalició a finals dels setanta i un augment de la identificació extrema amb el nacionalisme ja en la dècada dels noranta.

Per la importància del món polític local, pel desconeixement que en tenim i per la rigurositat del treball, el llibre l'Alcalde a Catalunya esdevé de lectura obligatòria per a tots els estudiosos de la realitat sociopolítica catalana.

ÍNDEX

PRÒLEG

PRESENTACIÓ

1. L'objecte i el mètode
2. La descripció política dels municipis
3. La figura de l'alcalde en la legislació
4. La professionalització i la creació d'una classe política local
5. L'acumulació de mandats i el *cursos honorum* dels alcaldes
6. Les formes de reclutament polític dels alcaldes
7. Les dades sociodemogràfiques dels alcaldes
8. La socialització política dels alcaldes
9. L'autoubicació en els eixos actitudinals i la valoració de les organitzacions polítiques i sindicals

CONCLUSIONS

BIBLIOGRAFIA CITADA

ANNEXOS

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).

PARTICIPACIÓ I SISTEMA ELECTORAL: PROPOSTES PER AL DEBAT

Beca de la Fundació Jaume Bofill

“El llibre en la seva totalitat és un bon document per a incitar al debat amb la pretensió de ser útil a la classe política catalana en la seva tasca per a perfeccionar la nostra democràcia.”

ELS AUTORS

JOAN FONT, JESÚS CONTRERAS, GUILLEM RICO I AGUSTÍ BOSCH.

El llibre que acaba de ser publicat amb el número 25 de la col·lecció 'Polítiques' recull, de fet, dos treballs. El primer és el realitzat per Joan Font, Jesús Contreras i Guillem Rico, centrat en un conjunt de propostes pensades per a reduir l'abstenció electoral a casa nostra. El segon és una actualització del que ja va ser publicat l'any 1994 en aquesta mateixa col·lecció, en el número 11, i que portava per títol 'El sistema electoral. Una proposta per al Parlament de Catalunya'. En referència al treball coordinat per Joan Font cal començar dient que el recull d'aquestes propostes és la continuïtat de l'estudi que, sobre les causes de l'abstenció electoral en les eleccions al Parlament de Catalunya, varen realitzar, presentar i publicar a inicis d'aquest any 1999 els mateixos autors. Si aleshores l'objecte d'anàlisi eren les causes de la no-participació, ara el corpus del treball són les possibles mesures pal·liatives a aquesta tendència creixent en la nostra societat. Amb aquesta finalitat els autors han realitzat un seguiment acurat de diverses experiències en altres països, així com una anàlisi d'estudis sobre aquesta problemàtica, fent especial atenció als casos d'Estats Units i França. El treball posa en evidència la inexistència d'una solució màgica que permeti incrementar sobtada-

ment la participació electoral; ni tan sols es pot parlar de solucions exemptes de polèmica, com ja tindrem oportunitat de veure. Una de les primeres conclusions a què els autors arriben és que l'increment de la participació depèn en bona mesura del treball que els partits polítics facin per assolir aquest objectiu. Una de les actuacions que s'ha demostrat més efectiva és la de fer arribar personalment i al màxim nombre de gent amb dret a vot, el debat sobre els temes de campanya i les propostes del propi partit. L'efectivitat, però, sembla que va també relacionada amb la capacitat dels partits d'adequar el discurs als diversos públics que hi ha dintre d'una societat, donant per fet que públics amb referents culturals diferents requereixen atencions diferents i iniciatives especialitzades; la complexitat d'aquesta possibilitat és prou clara. Una segona conclusió a què arriben els autors és que els partits polítics no són els únics que poden mobilitzar l'electorat. La societat civil i la mateixa administració pública tenen també una funció si el que es pretén és crear un clima d'opinió procliu a la participació. Les experiències nord-americanes de la *League of Women Voters*, impulsora d'iniciatives adreçades a fomentar el vot entre les dones, *Southwest Voter Education Registration Project*, expe-

riència dirigida a la població hispana, *i Rock the vote*, adreçada als joves, són recollides amb una cert deteniment en el llibre. Totes elles han tingut en comú la preocupació per a l'educació dels ciutadans als quals s'adreçaven; és a dir, per a fer que la gent s'adoni que el vot està relacionat amb els seus problemes quotidians i el que és més important, en la seva possible solució. A Catalunya les experiències en aquest nivell han estat tan escasses que les podem considerar inexistentes. El mateix podem concloure si fem atenció al treball des de les institucions. Deixant aquesta panoràmica més general i situant-nos en mesures més concretes per a combatre l'abstenció, els autors presenten onze possibles mesures. Cada una d'elles és descrita, avaluada en la seva utilitat potencial, i mesurada en el que es consideren els seus principals inconvenients. Probablement, la mesura més eficaç, però també la més polèmica, és la de l'establiment del vot obligatori. Aquesta possibilitat està recollida en diversos països i és defensada per alguns politòlegs de gran prestigi com un instrument per a garantir la igualtat política real entre tots els ciutadans. Indubtablement transformar un dret en un deure és un tema que pot despertar una gran polèmica i un cert rebuig en determinats segments de la població. Una segona proposta, més moderada però en una línia similar a l'anterior, és la de preveure estímuls a la participació. Els tipus d'estímuls poden diferir, i de fet difereixen entre els països on això s'aplica, però en general tenen com a denominador comú el reconeixement per part de l'administració a aquells ciutadans que han exercit el dret a vot donant unes certes preferències davant d'altres ciutadans que es troben en les mateixes condicions per a obtenir ajuts i beques, per a poder accedir a la funció

pública o ser beneficiari de qualsevol servei propi de l'administració. No cal dir que això podria generar una visió excessivament mercantilitzada de la democràcia amb el risc que això pugui incrementar el seu desprestigi entre la població. Un lloc destacat entre les propostes l'ocupa l'esforç d'institucions diverses per oferir educació democràtica a la ciutadania. Aquesta possibilitat no solament està pensada per a ser aplicada als joves en edat escolar sinó que pot ser desplegada pel conjunt de la societat i a través de mecanismes diversos, com per exemple els mitjans de comunicació, especialment els audiovisuals. Les altres propostes recollides en aquest treball són les de celebrar eleccions de diferents nivells de forma simultània, la de donar el màxim de facilitats per a votar (vot per correu...), la posada en marxa de campanyes institucionals innovadores i sectorialitzades adreçades a segments concrets de la població, els esforços mobilitzadors des de la societat civil, l'administració pública i els partits polítics, i la potenciació de debats públics entre els candidats.

La segona part del llibre recull la proposta d'una possible llei electoral per a Catalunya. Aquesta llei està contemplada en l'Estatut d'Autonomia i encara no ha estat concretada pel Parlament. L'autor, després d'una ronda de converses amb totes les formacions polítiques, elabora un possible model que combina el principi de proporcionalitat amb la proximitat entre elector i elegit. El llibre en la seva totalitat és un bon document per a incitar al debat amb la pretensió de ser útil a la classe política catalana en el seu treball per a perfeccionar la nostra democràcia.

ÍNDEX

PRÒLEG

PRIMERA PART: ABSTENCIÓ EN LES ELECCIONS AL PARLAMENT DE CATALUNYA: PROPOSTES PER REDUIR L'ABSTENCIÓ

1. Experiències de mobilització electoral
2. Com incentivar la participació electoral
3. Resum del debat de Can Bordoï del 7 de maig de 1998

SEGONA PART: EL SISTEMA ELECTORAL. UNA PROPOSTA PER AL PARLAMENT DE CATALUNYA

1. Introducció
2. Dubtes i crítiques més habituals sobre aquesta proposta
3. Glossari
4. Apèndixs

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).

TREBALL, VALORS I CANVI. LES RUPTURES EN LA PRECARIETAT. Beca de la Fundació Jaume Bofill

“Els col·lectius immersos en la precarietat laboral presenten un seguit de ruptures simbòliques respecte a les cultures de treball anteriors. La precarietat laboral genera uns substrats ètics basats en la individualitat i la instrumentalització així com en la fragmentació del temps de treball propi d'aquesta situació. Aquests eixos dificulten l'acció col·lectiva, si bé poden apuntar cap a noves formes de participació.”

ELS AUTORS

IVAN MIRÓ I DANIEL ORTIZ DE VILLACIAN.

El fenomen de la precarietat laboral sovint s'ha abordat accentuant-ne els aspectes legals o bé subratllant-ne la degradació de les condicions de treball. En el present estudi, sense obviar les premisses estructurals i els processos de regulació que configuren els nous escenaris laborals, s'incideix especialment en les transformacions culturals dels col·lectius afectats, subratllant aquelles que afecten les predisposicions participatives. Així, la segmentació del mercat de treball no solament és percebuda en tant que estructuradora d'unes condicions de treball i ocupació desiguals per a la població assalariada, sinó que apareix íntimament relacionada amb l'aparició conflictiva de nous imaginaris simbòlics respecte al treball i la intervenció social.

L'estudi s'atura, en primer lloc, en els canvis en el model de producció capitalista i en les polítiques laborals basades en la flexibilitat que institucionalitzen i consoliden un mercat de treball segmentat i unes relacions laborals empresaritzades, en un entorn clarament influenciat per la desocupació. Aquest és el context que assenta les bases per a la vulnerabilitat social i econòmica dels treballadors precaris.

En segon lloc, es fa una aproximació al concepte de cultura del treball, destacant el procés històric de transformació de la cultura i l'ètica del treball fordista, això són, les mutacions dels mecanismes ideològics que han cohesionat culturalment la societat salarial, aquells que vertebraven les cosmovisions polítiques, les pautes de quotidianitat i els models de participació prototípics de les classes assalariades (el referent sindical).

Finalment, i aquest seria el bloc central de la recerca, s'analitza 1) els canvis en la significació social del treball, que accentuen una subjecció instrumental i no moral vers el treball, i 2) la materialització del valor-treball precari en diferents escenaris i els seus vincles amb la participació. Destaquen les pautes de comportament dels col·lectius precaris en el lloc de treball, que es caracteritzen per la tendència dominant a la integració de les determinacions empresarials i per la reducció de la conflictivitat manifesta. Tanmateix, en els escenaris de la precarietat es revaloritzen per a determinats sectors certes pràctiques de resistència que caldria reconceptualitzar com les intervencions precàries en el treball, donada la dificultat

d'articular una acció col·lectiva estructurada. L'estudi, en definitiva, planteja interrogants al voltant de la condició de ciutadania dels precaris, ja que la precarietat laboral no subordina únicament determinats col·lectius en el pla econòmic, sinó que afecta processos relacionats

amb la construcció d'identitat i les possibilitats d'intervenció social de segments rellevants de la població.

ÍNDEX

1. Presentació: Treball, valors i canvi. Les ruptures en la precarietat
2. La perspectiva de *joventut* en la recerca
3. Al voltant del treball
4. La reestructuració capitalista
 - 4.1. Els canvis en el model de producció
 - 4.2. Les polítiques laborals o la regulació de la flexibilitat
5. Les transformacions en les realitats laborals
 - 5.1. L'atur i l'activitat
 - 5.2. La precarietat laboral
 - 5.3. La construcció de joventut: amortidor del conflicte social?
6. "Cultura del treball" és la cultura del treball assalariat
 - 6.1. La cultura capitalista del treball
 - 6.2. Cultura fordista del treball: la cultura "obrera"
7. La crisi del treball?
8. La cultura del treball en la precarietat
 - 8.1. El valor-treball en la precarietat
Els canvis en la significació social del treball i la transformació en la centralitat productiva en el projecte vital
L'individualisme
La instrumentalitat del treball
El temps de la precarietat. La naturalització de la temporalitat
 - 8.2. Les subjectivitats precàries en el procés de treball
Les estratègies empresarials vers les subjectivitats precàries
Integració i control de la força de treball precària
Les subjectivitats precàries en el procés de treball: motivacions, predisposició al treball, resistències
La percepció de l'empresa per part dels precaris: integració o antagonisme?
La percepció de la segmentació entre treballadors
Sociabilitat i agregació en la precarietat: les bases per al canvi
9. La participació en la precarietat
 - 9.1. El concepte de participació
 - 9.2. Els previsibles desajustos entre els sindicats i els col·lectius en la precarietat
Evolució dels sindicats a l'estat espanyol: el paradigma de la concertació social i la dissolució de la participació
L'exclusió sindical de la precarietat
 - 9.3. Les modificacions en les predisposicions participatives en la precarietat
La inhibició de la participació
Precarietat i models participatius
La cristallització de la participació col·lectiva estructurada. Els precaris d'Estratègia
La cultura participativa en les subjectivitats precàries.
 - 9.4. Alternatives a la crisi de participació

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).

INFORME PER A LA CATALUNYA DEL 2000. Fundació Jaume Bofill

“La novetat i la utilitat d'aquest llibre és que, d'una banda, s'hi han incorporat les darreres dades estadístiques disponibles i, d'altra banda, ofereix una síntesi d'alta divulgació apta tant per universitaris com per persones no necessàriament especialistes que desitgen tenir a mà una informació rigorosa i suficient per a una correcta interpretació de l'evolució recent i de la situació actual del país.”

Informe per a la Catalunya del 2000 recull l'aportació realitzada per una vuitantena d'experts que analitzen, cada un d'ells, l'evolució que el nostre país ha viscut en la darrera dècada del mil·leni. El llibre —d'unes 800 pàgines— que agrupa tots els treballs està estructurat en quatre grans capítols que n'ordenen la lectura: societat, economia, política i cultura. Cada un d'aquests apartats és independent de la resta tot i que el treball en equip dels quatre coordinadors de cada un dels apartats ha garantit que no hi hagi repeticions i que l'obra en el seu conjunt mantingui una coherència. L'esforç realitzat per tots els autors per a incorporar al seu treball les dades estadístiques més recents de què fins al moment es disposa, i la presentació d'aquestes a través de gràfics, taules i mapes, fa que aquestes dades esdevinguin un valor afegit a l'estricta anàlisi realitzada per cada un d'ells. De fet, el llibre és en si mateix un recull de dades fins a cert punt excepcional donada la seva diversitat i actualitat. Això pot convertir aquest llibre en una obra de consulta apte no únicament per a una divulgació general de l'evolució de la societat, l'economia, la política i la cultura catalanes en la dècada dels noranta, sinó també per a experts i per a responsables d'institucions (públiques o privades) que molt sovint necessiten

una informació concreta i objectiva per a poder enfocar les seves decisions.

L'estructura de l'informe facilita també que la lectura de l'obra pugui ser parcial i que no per això perdi coherència ni consistència. De fet els quatre capítols principals tenen vida pròpia. Dins aquests capítols hi ha tot un seguit d'apartats que analitzen amb detall aspectes concrets del capítol, i que han estat elaborats (tant en les dades que ofereixen com en les anàlisis que incorporen) de forma independent als altres apartats del mateix capítol. De fet aquesta compartimentació ha permès de buscar per a cada un dels apartats dels quatre capítols les persones —en la major part d'ocasions professors universitaris— o els equips més solvents en la matèria tractada. Aquesta estructura facilita també la consulta i la lectura a l'interior de cada un dels capítols. Gràcies al treball dels coordinadors de cadascun dels quatre capítols l'obra manté, malgrat aquesta segmentació, una coherència molt gran a la vegada que ofereix una radiografia bastant exhaustiva del tema. En alguns capítols, concretament en els que analitzen l'evolució política i social del país, i en alguns casos, s'ha incorporat a l'anàlisi de la realitat feta per experts, l'opinió de persones d'especial rellevància, que fan una aportació subjectiva però, entenem, de gran interès. Aquestes aportacions, que bé podem identificar

com a breus articles d'opinió, han estat incorporades en el text amb una presentació diferenciada del treball més descriptiu i analític permetent així que el lector separi les dues aportacions.

A l'inici de cada capítol el lector trobarà un escrit de presentació, i al final un altre a tall de conclusió de totes les aportacions recollides al llarg del capítol. Aquests escrits, realitzats pels coordinadors de cada un dels quatre capítols, no pretenen ser una síntesi exhaustiva de tots els apartats, sinó una orientació sobre la lectura del capítol i un recull no-sistemàtic d'algunes de les conclusions des d'una visió més global i contextualitzant aquestes amb la resta de conclusions. L'obra ofereix també una cronologia amb els esdeveniments més importants que en la darrera dècada han succeït en els quatre àmbits tractats en l'informe. La cronologia està presentada diferenciant en columnes, Catalunya de la resta de l'estat i també del món. Així, una lectura vertical d'aquestes tres columnes creiem que pot situar ràpidament el lector en els fets més rellevants en cada un d'aquest tres nivells al llarg de la dècada, mentre que una

lectura horitzontal pot contextualitzar alguns fets nacionals amb altres d'abast més global. Cal recordar, per acabar, que aquest informe és la continuació d'un altre publicat l'any 1990 i titulat **Catalunya 77-88** que, amb una estructura i objectius molt similars va descriure l'evolució al nostre país des de la restauració de la democràcia fins al final de la dècada dels vuitanta. Una visió a deu anys vista, com aquesta obra ofereix, permet guanyar una certa perspectiva en l'anàlisi, constatar les tendències existents i remarcar les principals conseqüències que es poden desprendre d'elles. La pretensió de l'**Informe per a la Catalunya del 2000** és esdevenir una eina de consulta útil no solament al públic en general sinó també als estudiosos i als responsables de les institucions del nostre país. La dedicació dels autors, la seva pluralitat, la rigorositat dels seus treballs, la multitud de dades recollides, la profunditat de les anàlisis realitzades i la coherència interna de l'obra són una garantia per a totes aquelles persones que es decideixin a consultar el llibre.

ELS AUTORS

SOCIETAT. Cristina Sánchez (coordinadora)

Marc Ajenjo, Anna Alabart, Armand Blanes, Vicent Borràs, Carme Borrell, M. Teresa Brugal, Teresa-Eulàlia Calzada, Joaquim Capellades, Pilar Carrasquer, Màrius Domínguez, Anna Mompert, Glòria Pérez, Xavier Rambla, Izabella Rohlfs, Alfons Romero, Marina Subirats, Elisabet Tejero, Teresa Torns i Joan-Ramon Villalbí.

ECONOMIA. Antoni Soy (coordinador)

Jordi Amorós, Àlex Costa, Jordi Galter, José García, Miquel Lasheras, Josep Montasell, Jordi Oliveres i Elisabet Viladecans.

POLÍTICA. Jordi Sánchez (coordinador)

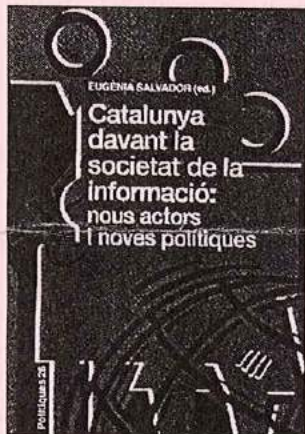
M. Josep Aguar, Jordi Argelaguet, Mercè Barceló, Josep M. Carreras, Marc Carrillo, Alexandre Casademunt, Joan Costa, Aldo D'Ambrosio, Pere Darder, Jaume Funes, Caterina Garcia, Emili Garcia, Emili Gasch, Joan Gomis, Mateu Hernández, Jacint Jordana, Guillem López, Jaume Magre, Fèlix Martí, Rafael Martínez, Josep M. Martorell, Jordi Matas, Vicenç Ortun, Francesc Pallarés, Lluc Pelàez, Amadeu Recasens, Joan Reventós, Miquel Sellarès, Mercè Tatxer, Antoni Vallès i Josep M. Vilanova.

CULTURA. Joan-Manuel Tresserras (coordinador)

Ignasi Aragay, Joaquim Arnau, Lluís Badia, Josep Bargalló, Albert Bastardas, Laura Bergés, Pep Blai, Xavier Bosch, Muriel Casals, Montse Clotet, Isidor Cònsul, Maria Corominas, Xavier Duran, Francesc Espinet, Josep Gifreu, Josep-Lluís Gómez, Antoni Lladó, Francesc Mañà, Isidor Marí, Josep Nieto, Pilar Parcerissas, Esteve Rimbau, Andreu Sotorra, Miquel Strubell i Mònica Terribas.

CRONOLOGIA: Ismael Blanco.

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).

CATALUNYA DAVANT LA SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ: NOUS ACTORS I NOVES POLÍTIQUES. Fundació Jaume Bofill

“De la lectura del llibre podem constatar que, de moment, hi ha més promeses que realitats i, d'altra banda, que les tecnologies de la informació constitueixen un mitjà, no una finalitat en elles mateixes.”

ELS AUTORS

R. ALBERCH, L.M. ANGLADA, V. FARRÉ, R. GARCÍA BRAGADO, J. MAS, F. PEDRÓ, C. RAMIÓ, E. SALVADOR (ed.), I J. SANTOLÀRIA

El llibre recull les ponències presentades a les jornades *Catalunya davant la societat de la informació*. En el seu conjunt aquestes ponències són una reflexió d'experts universitaris i professionals qualificats sobre el paper que les administracions públiques del nostre país haurien de jugar per potenciar la societat de la informació. Cada un dels capítols del llibre es correspon amb una de les diverses sessions que van configurar l'agenda de les jornades. El primer capítol, que inclou dues ponències, està dedicat a les noves tecnologies i el seu impacte en la modernització de l'administració pública. La primera, amb una reflexió més teòrica, se centra en l'anàlisi d'aquest impacte en dos dels models de gestió pública emergent, el que orienta la gestió als clients i la que ho fa als ciutadans. La seva principal conclusió és que dona la importància dels corrents que coneixem com la Nova Gestió Pública i que predominen en moltes administracions del nostre entorn, cal preveure que les noves tecnologies de la informació poden multiplicar alguns aspectes negatius ja existents en l'administració actual. El possible tracte asimètric dels ciutadans, en què un bon segment de la població podria quedar al

marge dels nous canals de comunicació, o en una clau més interna, un empitjorament dels drets i les condicions de treball dels empleats públics, són alguns d'aquests perills. Aquesta conclusió, però, és matisada pels autors mateixos que apunten també oportunitats que les noves tecnologies poden representar en tot el que fa referència a inèdites possibilitats d'interacció ciutadans-administració. La segona ponència d'aquest primer capítol desenvolupa i defensa la tesi segons la qual les noves tecnologies de la informació proporcionen un potencial molt gran per assolir una relació personalitzada i una major responsabilització de l'Administració enfront del ciutadà. Per assolir els màxims beneficis possibles en aquesta relació, caldrà intervenir sobre l'organització i la formació de les persones que interactuen amb la tecnologia amb l'objectiu de potenciar una nova cultura del treball ajustada a la nova realitat. L'autor d'aquesta ponència recull diverses experiències pràctiques en la posada en marxa de les anomenades 'finestretes úniques' per enunciar tot un seguit de promeses i obstacles que s'amaguen darrere les noves tecnologies de la informació en referència a la relació ciutadà-

administració.

Els capítols segon i tercer se centren en aspectes i serveis concrets de l'administració pública, com són tots els referents al paper de les biblioteques i arxius en el sempre difícil accés públic a la informació documental. Els autors reivindiquen el paper protagonista dels arxius en la construcció efectiva de la societat de la informació. Per això, però, i al marge d'altres consideracions, caldrà plantejar una nova i permanent formació de l'arxiver en noves àrees, com poden ser la planificació estratègica, la dinàmica organitzativa i tècniques de gestió, entre d'altres. En el cas de les biblioteques, i després d'una anàlisi crítica de la situació de les biblioteques públiques a Catalunya, l'autor elabora un seguit de propostes –concretament 20- per tal d'assolir el següent: 1) el fet que qualsevol ciutadà de Catalunya pugui accedir a la informació mundial existent, 2) la recollida d'informació generada arreu del país i la seva difusió tant a l'interior com a l'exterior de Catalunya, 3) que els ciutadans puguin fàcilment seleccionar, accedir i usar la informació disponible, 4) que aquest procés, finalment, es faci de forma coordinada i cooperant entre les diverses biblioteques del país.

El capítol quart dedica la seva atenció al món de l'educació. L'adaptació urgent del sistema escolar a la societat de la informació és una assignatura pendent en tots els països europeus. L'aposta principal és que l'aprenentatge es faci amb les tecnologies, per la qual cosa es requereix una renovació àmplia del sistema educatiu, començant per la urgent renovació i

innovació dels procediments i els mètodes de la formació inicial i permanent dels educadors. El darrer capítol, el cinquè, està centrat en el que podem definir com un aspecte transversal com és el de les infraestructures de la comunicació. Al marge d'altres consideracions que es puguin fer, les infraestructures, i més concretament el seu desplegament, són un instrument per a garantir un equilibri territorial. El dèficit d'infraestructures de comunicació que té el territori català és visible, però és innegable que hi ha zones amb una major dotació, i per tant més ben situades per a poder entrar a la societat de la informació, que altres. Es constata les dificultats que existeixen a Catalunya, i també Espanya, per portar a bon terme el desplegament de les anomenades xarxes troncales. En aquest sentit el mateix autor apunta la necessitat que l'administració intervingui amb l'objectiu d'anticipar els calendaris previstos pels agents que actuen en el mercat.

Com a conclusió final de les jornades es pot remarcar el fet que, de moment, disposem de més promeses que realitats en tot el que fa referència a les tecnologies de la informació. Per altra banda, la coincidència que aquestes són un mitjà i no una finalitat en elles mateixes, porta a defensar la necessitat de propiciar una nova cultura de la informació que ha de repercutir en nous hàbits en el funcionament de l'administració i també entre la ciutadania.

ÍNDEX

SESSIÓ 1. NOVES TECNOLOGIES I MODERNITZACIÓ DE L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA

L'impacte de les noves tecnologies de la informació sobre els models de gestió pública emergents: la gestió orientada als clients i la gestió orientada als ciutadans. CARLES RAMIÓ, JORDI MAS I JORDI SANTOLÀRIA
Les tecnologies de la informació i la interacció administració-ciutadà. VÍCTOR FARRÉ BALLARÍN

SESSIÓ 2. L'ADMINISTRACIÓ COM A GENERADORA DE CONTINGUTS. ELS ARXIUS I L'ACCÉS PÚBLIC A LA INFORMACIÓ DOCUMENTAL. RAMON ALBERCH FUGUERAS

SESSIÓ 3. EL PAPER DE LES BIBLIOTEQUES A LA SOCIETAT INFORMACIONAL: PROPOSTES PER A L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA CATALANA. LLUÍS M. ANGLADA I DE FERRER

SESSIÓ 4. EL SISTEMA EDUCATIU I LA SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ. FRANCESC PEDRÓ

SESSIÓ 5. LES INFRAESTRUCTURES COM A CONDICIONANTS DE LA COMPETITIVITAT. RAMON GARCÍA BRAGADO

“Punt a la i” és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

PUNT A LA

Gener

núm. 76

2000

LINGUARTS. POLÍTIQUES LINGÜÍSTIQUES I CULTURALS A EUROPA. Beca de la Fundació Jaume Bofill

“Estudi de la relació entre llengua i polítiques culturals dins de certs territoris europeus, seleccionats sobre la base que les dues dimensions (polítiques lingüístiques i polítiques culturals) siguin formulades explícitament, per tal de demostrar de quina forma i fins a quin punt les polítiques culturals afavoreixen el desenvolupament de la diversitat lingüística europea pel que respecta a les llengües regionals i minoritàries.”

ELS AUTORS

Observatori INTERARTS. Equip d'experts integrat per POPPY EVELING (consultora *freelance*), PETER NELDE (Universitat de Brussel·les), HELEN O'MURCHU (especialista en educació i lingüística, actualment Presidenta de l'*Irish Central Council for Voluntary Organizations*), MIQUEL STRUBELL (Institut de Sociolingüística Catalana), BERNARD WICHT (Federal Office of Culture, Suïssa).

El projecte LINGUARTS és un projecte de recerca-acció que té per objectiu l'estudi de la relació entre polítiques culturals i polítiques lingüístiques a Europa. El projecte va ser dividit en dues seccions diferents: una primera fase de recerca bibliogràfica específica i desenvolupament d'un qüestionari i de les hipòtesis inicials, i una segona fase de planificació i d'estudis de cas, de redacció d'informes regionals i de l'informe final. Sis territoris van ser escollits per a la recerca: Alsàcia, Catalunya, Fríssia, Soràbia, Fribourg (suís) i Escòcia.

Temes clau:

- Observem amb massa freqüència que les polítiques lingüístiques es limiten a l'esfera de l'educació, mentre que ben poques vegades les polítiques culturals s'adrecen a temes lingüístics. És necessari que des d'ambdues àrees polítiques es prengui consciència que un treball conjunt i coordinat pot generar grans oportunitats i beneficis.

- És essencial distingir entre l'aprenentatge d'una llengua -com és el cas del grec i llatí- per

tal d'entendre una cultura o l'estudi d'una llengua secundària o terciària en molts sistemes educatius, i l'aprenentatge o adquisició d'una llengua per tal d'entendre's dins una comunitat de residència.

- Cal evitar reforçar la idea que hi ha un abisme gegant entre les cultures de llengües minoritàries o regionals i la cultura "global"; que la participació en una, d'alguna forma exclou la participació en l'altra, com si les cultures de llengües minoritàries o regionals fossin simples enclavaments o guetos de folklore de poca o cap rellevància per als moviments de les "macro-cultures", o com si no tinguessin cap influència en el que anomenem cultura global. En el seu essencial bilingüisme, els locutors d'una llengua minoritària o regional estan construint ponts per salvar aquest abisme d'una manera que els monolingües sovint no fan.

- El multilingüisme està esdevenint la norma, més que no pas el monolingüisme. Sigui quina sigui la definició que fem servir del multilingüisme, es pot afirmar que el multilingüisme pot

fomentar la pau i la prosperitat –o, si més no, ajudar al desenvolupament de contactes internacionals i transfronterers, ja siguin professionals o personals–.

- A través de l'accés a d'altres cultures, assolit amb el multilingüisme, es desenvolupen habilitats comunicatives addicionals que permeten millorar l'accés a cultures molt divergents, encoratjant el descobriment de noves cultures. A llarg termini es pot considerar que fomenta una major tolerància vers les altres cultures, una disminució gradual de prejudicis i el progrés social.

- Les polítiques explícites poden incloure un o més dels següents elements: declaracions polítiques, lleis, decrets, declaracions, l'establiment de cossos oficials i programes pressupostaris. És important recalcar que en les relacions de domini o subordinació, la manca d'una política és pròpiament una declaració política. La inexistència d'una política específica per a locutors d'una llengua minoritària o regional normalment tendeix a facilitar i estendre la divulgació de la llengua estatal.

Observacions finals

- Les llengües no s'adquireixen primer, i després s'utilitzen. Les llengües s'aprenen en ser usades per a poder interactuar amb altres persones. Aquest aprenentatge de les llengües té lloc en uns contextos socials definits i les llengües són apreses d'acord amb les normes específiques de cada context. Si les llengües són apreses mitjançant el seu ús i si els infants utilitzen la llengua a tota hora i en tots els contextos, una política lingüística també és una política d'educació en la llengua a la qual afecta.

- El multilingüisme de les llengües minoritàries o regionals està generalment en decadència, i és aquí on el suport a les cultures de llengües minoritàries o regionals esdevé de major importància, i així hauria de percebre's des dels governs nacionals. Reprimir o suprimir llengües o cultures minoritàries o regionals en nom de la cohesió nacional suprema ja no és una posició defensable. Més aviat, si l'Estat-nació vol mantenir la cohesió social es veu obligat a donar suport a tots els aspectes de la seva herència cultural.

- El paper de l'Estat en la protecció i promoció de tots els aspectes de la seva herència cultural esdevé essencial. Ja no serà suficient parlar per parlar d'aquestes cultures, sinó que serà necessari comprometre's en tot tipus d'activitats de suport, protecció i revifament per al seu creixement.

- Per concloure, caldria dir que les polítiques culturals i les polítiques lingüístiques no tendeixen a treballar conjuntament. En la mesura que dins de l'àmbit europeu la importància passa del nivell nacional al nivell regional, aquesta cooperació, el compartir instruments polítics i acceptar les responsabilitats compartides dels dos aspectes de la política, esdevindrà cada vegada més essencial per als territoris de les cultures lingüístiques minoritàries o regionals que volen sobreviure i prosperar. En el cas que aquestes cultures lingüístiques minoritàries o regionals no sobrevisquessin, les cultures d'Europa haurien perdut una riquesa enorme, molt valuosa i irremplaçable.

ÍNDEX

Temes clau

Llengua i diversitat cultural a Europa.
Llengua, cultura i llengua de cultura.
Multilingüisme: què és?
Minories, identitat i igualtat.
Nivells i tipus de política cultural

Casos estudiats

El frisi a Holanda.
El català a Catalunya.
El sorabià a Alemanya.
L'alsacià a França.
El gaèlic a Escòcia

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

PUNT A LA

Febrer

núm. 77

2000

EQUITAT EN LA PROVISIÓ DE SERVEIS SANITARIS A CATALUNYA. Beca de la Fundació Jaume Bofill

“L'equitat és un objectiu fonamental en els sistemes sanitaris occidentals. La descentralització sanitària amb que s'organitza el sistema a l'Estat espanyol fa que el nivell autonòmic sigui el més adequat per a l'estudi de l'equitat del sistema, atès que és sobretot en aquest nivell de gestió on millor es podran definir i dissenyar les polítiques necessàries per a la correcció de les desigualtats presents i emergents.”

L'AUTOR

PEDRO GALLO. Economista de l'Agència d'Avaluació de Tecnologia Mèdica, Servei Català de la Salut, Departament de Sanitat i Seguretat Social

Aquest treball estudia l'equitat en l'atenció sanitària a Catalunya, és a dir, com la població catalana utilitza els serveis sanitaris. La població de Catalunya està composta per homes i dones d'edats, ingressos econòmics i nivell d'estudis diversos i, sobretot, amb diferents estats de salut. Cal veure, doncs, si aquesta població rep atenció sanitària d'acord amb aquests diferents estats de salut -i, per tant, diferents necessitats- o bé si són altres factors, com ara els ingressos econòmics o el nivell d'estudis, els que determinen la utilització dels serveis sanitaris. Amb aquest objectiu, l'estudi fa ús d'una base de dades pròpia de Catalunya, l'Enquesta de Salut de Catalunya del 1994, així com d'una metodologia molt utilitzada en estudis internacionals sobre equitat, la qual cosa ha permès, a més, la comparabilitat.

Els resultats globals d'aquest estudi ratifiquen, primer, que la salut dels catalans és desigual. Això vol dir que els grups socio-econòmics menys rics són alhora els que estan en més gran necessitat, mesurada aquesta amb un ventall d'indicadors diferents. Davant aquestes desigualtats en salut, l'estudi mostra com el sistema sanitari català és força equitatiu en el

seu conjunt, és a dir, presta atenció sanitària d'acord amb les necessitats de la població. No obstant això, també es fan paleses certes desigualtats en la utilització dels diferents tipus de serveis, atenció primària, especialitzada i hospitalària, evidenciant que les variables d'edat, sexe, ingressos econòmics, nivell d'estudis i estat de salut tenen, segons el cas, un pes diferent.

Més en detall, s'observa una major utilització de serveis d'atenció primària en les edats entre 0 i 16 anys i, sobretot, en el grup de més de 60 anys. Quant a la variable gènere, el fet de ser dona també s'associa a un major ús de l'atenció primària. Finalment, es mostra com els nivells d'ingressos més baixos i nivells d'estudis més baixos s'associen a una major utilització de l'atenció primària.

Pel que fa a la utilització de serveis d'especialista, són les edats intermèdies (40-59 anys) les que s'associen a un major ús d'aquests serveis, sobretot entre les dones. En el seu conjunt, la condició femenina s'associa de manera important amb la utilització d'aquest tipus de serveis. En l'atenció hospitalària s'ha de distingir de nou entre homes i dones. En els

homes, les edats que s'associen a un major consum de serveis d'atenció hospitalària són les més elevades, és a dir, més de 60 anys. En el grup de les dones, són de nou les edats intermèdies les que utilitzen més els serveis hospitalaris. Els homes, però, són els que fan un major ús d'aquests serveis una vegada ajustats els resultats per edat i estats de salut. Així, es demostra l'existència d'un contrapès entre la utilització dels diferents serveis sanitaris, sobretot entre l'atenció primària i l'atenció especialitzada, de manera que els nivells de prestació d'assistència primària afavoreixen les classes menys afavorides mentre els nivells de l'atenció especialitzada afavoreixen les classes més benestants. Per la seva banda, l'atenció hospitalària, que representa el volum més important de despesa en sanitat, es pot considerar equitativa, atès que és la necessitat mèdica la que determina la seva utilització.

L'anàlisi de per què, com i quan la població fa un ús determinat de l'atenció sanitària és cabdal en el disseny de les estructures organitzatives, la gestió de serveis sanitaris i la correcció de desigualtats. En aquest sentit, el present estudi ens ofereix una informació de gran vàlua per al disseny de polítiques en el nostre context.

Les polítiques sanitàries haurien d'insistir sobre les mesures preventives, l'educació per a la salut, la salut pública en general, l'estudi de les variables epidemiològiques d'incidència, prevalença i risc de les malalties en el nostre context d'actuació, així com en l'assistència sanitària adequada. No obstant això, s'entén que hi ha molts altres factors que determinen la salut dels individus i que escapen de l'actuació directa de la política sanitària. Alguns d'aquests

factors serien l'habitatge, l'educació, el treball, les infraestructures, el transport, o el medi ambient, que són potser més desconeguts com a matèria d'estudi i anàlisi pel que fa al seu impacte en la salut de la població.

En referència a l'equitat en la provisió dels serveis sanitaris, cal adreçar la despesa sanitària envers aquells grups menys afavorits, sense oblidar el caràcter universalista de la cobertura dels serveis sanitaris. L'estudi de l'equitat també implica fer recerca sobre l'efecte de les polítiques en l'equitat del sistema, és a dir, sobre què s'hauria de fer per tal de preservar l'equitat i no augmentar les desigualtats. Els estudis han de fomentar-se en els tres nivells de gestió de política sanitària, micro, meso i macro, des de la pràctica clínica més propera a l'individu fins a les decisions de gestió estratègica i de reforma sanitària.

L'objectiu de l'equitat en sanitat és un repte constant a la societat actual, no solament perquè requereix de grans dosis de solidaritat sinó també com a resultat de l'aparició de noves necessitats, noves demandes, noves tecnologies, noves incerteses i valors socials en constant canvi, així com de noves formes de gestió i provisió de serveis sanitaris. El camí és certament inexplorat en molts dels seus aspectes davant els quals les autoritats sanitàries han d'exercir un rol central, no solament en el compliment de l'objectiu d'equitat en la provisió de serveis sanitaris, sinó també en l'orientació específica de la resta de polítiques que tenen un impacte en la salut de la població.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ

HIPÒTESIS I OBJECTIUS

MATERIALS I MÈTODES

RESULTATS

La salut dels catalans

Equitat en la provisió de serveis sanitaris a Catalunya

Una comparació internacional

Equitat i patrons d'utilització de serveis sanitaris

DISCUSSIÓ

Implicacions per a la política sanitària

Consideracions finals

BIBLIOGRAFIA

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

PUNT A LA

Març

núm. 78

2000

L'ESGLÉSIA A SABADELL. UN ESTUDI SOCIOLÒGIC LOCAL A L'ENTORN DE LES INSTITUCIONS RELIGIOSES. Beca d'investigació

“Aquesta recerca ofereix una exhaustiva aproximació sociològica a la conjuntura religiosa institucional a Sabadell. Prenent l'Església Catòlica com a eix vertebrador de l'emergència i del passat historicocultural de la Ciutat, hem desenvolupat també l'anàlisi de les organitzacions religioses que, en els darrers anys, han modificat el perfil espiritual del municipi.”

LES AUTORES

ANNA OBRADORS PINEDA, Llicenciada en Sociologia per la UAB i GEMMA F. JAUMANDREU, Llicenciada en Sociologia per la UAB

Al llarg de la història, Sabadell ha conviscut, pràcticament només amb una sola religió institucionalitzada, la catòlica. Actualment compta amb 19 parròquies, 22 ordes i 9 entitats independents. Existeixen també 14 organitzacions religioses no catòliques. D'aquestes, 11 han estat categoritzades com a *Confessions cristianes no catòliques* i disposen de 22 centres de culte, dels quals 17 pertanyen a 8 confessions *Evangèlico-Pentecostals*: Adventistes del Setè Dia, Anglicans, Assemblees de Germans, Baptistes, Esglésies Carismàtiques, Església Evangèlica de Filadèlfia, Pentecostals i Església de Crist. Les 5 entitats restants formen part del que hem designat com a *Confessions Religioses Cristianes amb Variacions Específiques sobre els Textos*: Moviment Gnòstic Cristià Universal, Església dels Sants dels Últims Dies i Testimonis Cristianes de Jehovà. Per altra banda, trobem 3 confessions religioses no cristianes: es tracta de la Fe Bahà'í, una branca específica del Budisme Tibetà i l'Islam.

La distribució de forces i tensions en el si de

les organitzacions religioses i entre elles; l'avenç ineludible de formes de pensament racionals i secularitzadores; els vestigis d'un passat políticoreligiós amarg... tots aquests i altres factors han tingut i tenen molt a veure amb la formació de la conjuntura actual que l'estudi us presenta fonamentant-se en els pressupòsits generals de la Sociologia del Coneixement.

Des d'aquesta òptica s'han revisat nocions tan controvertides com *secularització*, *pluralisme intraeclesial* i *interreligiós*, etc. L'estudi s'estructura en tres plans de profunditat: una primera part focalitzada en la història socioreligiosa de la Ciutat i la distribució geogràfica dels centres; una segona part on es fa la descripció i l'anàlisi del material documental i de les 52 entrevistes realitzades; i, finalment, una darrera part dedicada a la revisió estructural i l'anàlisi dels discursos.

Les conclusions més destacables que aporta l'estudi, tant a nivell concret de Sabadell com en termes més globals, es poden resumir en

les idees que es detallen a continuació: sincrònicament, en el si de l'Església catòlica local es constata l'existència d'una divisió significativa entre les realitats eclesiàstiques de les institucions ubicades al Centre i les de la perifèria de la Ciutat. S'observa una polarització notòria en els perfils de les respectives feligresies així com en les activitats i opinions que mantenen. Per altra banda, apareixen diferències remarcables entre les confessions no catòliques, que s'expliquen mitjançant una categorització específica segons llurs trets i línies discursives: els *Grups Majoritaris en Expansió* (Testimonis, "Buenas Noticias", Església Evangèlica de Filadèlfia, Pentecostals, Mormons i, en menor mesura, Adventistes), els *Grups Intermedis* (Anglicans i Baptistes) i els *Grups Minoritaris Residuals* (Assembles de Germans, Gnòstics, Bahà'í, Budistes i Islam)

L'anàlisi de relacions de poder entre les diverses categories ha posat de manifest el joc de prestigis i reconeixement social que s'estableix entre les diferents institucions en el camp religiós de la Ciutat. Aquest concepte es troba íntimament vinculat a l'arrelament històric del nucli i/o confessió i, de manera contingent, a les característiques estructurals i l'activitat dels centres. En el cas de l'Església catòlica, la dicotomia urbanística perfila una jerarquització entre les parròquies de centre i les de perifèria, mentre que pel què fa al conjunt de confessions religioses s'estableix una gradació que col·loca en el darrer lloc aquelles que, paradoxalment, gaudeixen d'un creixement i una consolidació majors.

En un altre sentit, cal dir que l'allunyament o el

refús institucionals i, per extensió religiosos, no afecten per igual tots els estrats ni totes les esferes socials. Si bé es constata aquest procés respecte de les religions tradicionals, no fóra legítim afirmar una secularització generalitzada en l'àmbit de l'espiritualitat individual. Essent així, la formació i el manteniment de Comunitats de fe es dibuixa com una idea transversal, en el sentit que, en funció del context socioestructural, la institució haurà de cercar els mecanismes que li siguin més adients, més enllà de la seva posició en el camp religiós.

El compromís, la participació, tenen molt a veure amb les estratègies de vinculació i la transmissió intergeneracional, i no tan sols en els recursos econòmics de què disposi cada centre. Entre algunes de les confessions no catòliques trobem la idònia combinació d'elements per al reeiximent institucional religiós: la fonamentació en nuclis cel·lulars familiars per a la creació de Comunitats de Vida i de Fe significatives independentment del grau d'estructuració o jerarquització institucional; l'adequació als valors i formes de vida modernes i un proselitisme actiu.

En el si de l'Església Catòlica, l'evangelització dinàmica apareix com una condició necessària, però no suficient, de cara a la revitalització de la pràctica, sempre i quan s'acompanyi d'una adequació als nous estils de vida i es tingui present que només creant vincles significatius entre les persones es pot transmetre l'experiència de la fe.

ÍNDEX

PRESENTACIÓ
PERSPECTIVA TEÒRICA I METODOLÒGICA
PRIMERA PART
Història de les organitzacions religioses a Sabadell
SEGONA PART: LA DIVERSITAT INSTITUCIONAL RELIGIOSA
L'Església catòlica a Sabadell
Les institucions religioses no catòliques a Sabadell
TERCERA PART: REVISIÓ ESTRUCTURAL I ANÀLISI DE DISCURSOS
L'Església catòlica a Sabadell
Les institucions religioses no catòliques a Sabadell
Anàlisi Interconfessional de les institucions religioses a Sabadell
CONCLUSIONS
BIBLIOGRAFIA

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

PUNT A LA

Abril

núm. 79

2000

ELS CONTINGUTS ACTITUDINALS EN EDUCACIÓ FÍSICA A L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA. Tesi doctoral

“L'estudi té com a principal objectiu la reflexió i anàlisi dels continguts d'actituds, valors i normes que es treballen en les classes d'Educació Física en l'etapa d'educació primària, a partir de conèixer l'opinió del professorat sobre aquests continguts, analitzar-ne el seu tractament didàctic, definir la seva naturalesa i característiques, determinar les variables que influeixen en el procés d'ensenyament-aprenentatge i detectar els principals problemes que afecten la seva transmissió. També es plantegen propostes de cara a una millora del tractament d'aquests continguts adreçades al professorat, als centres de formació inicial i permanent i a l'administració educativa.”

L'AUTORA

MARIA PRAT I GRAU. Doctora en Pedagogia per la Universitat Autònoma de Barcelona.

L'estudi pretén donar resposta a la creixent preocupació d'una societat dominada per valors com l'individualisme, l'èxit, el poder, la competitivitat, el consum, l'agressivitat, etc. junt amb el gran poder dels mitjans de comunicació, les noves tecnologies i l'anomenada crisi de valors...; societat que reclama una educació més humanista i sensible davant els valors socials existents.

Des d'aquest treball s'analitza com l'educació física té un enorme potencial educatiu en l'àmbit de l'educació de les actituds i valors, ja que a causa del seu caràcter vivencial, es produeixen una gran quantitat de relacions interpersonals i conflictes, des de les quals el professorat pot contribuir a una veritable educació en valors personals i socials.

L'estudi parteix d'un **marc teòric** de referència fonamentat en la recerca bibliogràfica i documental del tema en qüestió dissenyat a partir d'un treball empíric, i de **l'anàlisi de la realitat**. Sense ambició d'aprofundir en la metodologia utilitzada en el disseny pràctic de la investigació, sí que volem informar sobre els principals

instruments utilitzats per a la seva aplicació: d'una banda, un qüestionari adreçat als mestres de Catalunya especialistes en educació física, ha aportat una visió general del problema plantejat. D'altra banda, l'aproximació a quatre centres educatius de diferents característiques a partir d'observacions de les classes d'educació física, la realització d'entrevistes al professorat, l'anàlisi de documents dels centres i l'aplicació d'una escala d'actituds a alumnes de primària, són els instruments que ens han proporcionat una informació més profunda de la realitat existent.

De la contrastació entre els resultats del disseny genèric de la investigació (qüestionari) i els resultats del disseny específic (observació, entrevistes, escala d'actituds i anàlisi de documents dels centres), es configuren els resultats de la investigació. Aquests resultats complementats amb les aportacions teòriques de la primera part de la tesi, permeten formular unes conclusions i, finalment, es presenten propostes per a la millora del treball dels continguts actitudinals.

En les conclusions de l'estudi es confirma que l'educació física constitueix una matèria privilegiada per al tractament dels continguts d'actituds i valors, ja que s'hi manifesten una gran quantitat de relacions interpersonals i conflictes. Dependrà del tarannà del professorat, de la seva metodologia i de la seva actuació, el fet que es puguin aprofitar aquestes situacions, per tal que fomentin o no determinats actituds i valors personals i socials.

Considerant que "els valors es materialitzen amb les corresponents actituds", a les classes d'educació física s'han observat actituds de diferent tipologia i que es poden agrupar en funció de quatre grans apartats: **actituds en relació a un mateix** (higièniques, superació, desinhibició, responsabilitat, autocontrol i reflexió), **actituds en relació amb els altres** (competició, cooperació, agressivitat, diàleg, participació, acceptació i contacte físic), **actituds en relació a les normes socials i cíviques** (normes d'ús de les instal·lacions, normes d'ús del material, normes de seguretat,

normes de joc) i finalment actituds **en relació amb la matèria** (interès, preferències, motivació, gust per...).

En les conclusions també s'exposa com la infraestructura (material i les instal·lacions) i també el clima de l'aula, són factors determinants per al desenvolupament i millora del treball de valors. D'altra banda, del context del centre i aspectes com el Projecte educatiu, el Reglament de règim intern, el treball dels Temes Transversals, les tutories ... són també fonamentals per a treballar les actituds i els valors, ja que aquests requereixen d'un tractament transversal en totes les àrees educatives i en el context general del centre.

Finalment, en la tesi es formulen propostes per a la millora del treball dels continguts actitudinals cara a la formació inicial i permanent del professorat, propostes per als centres d'educació primària, per a l'educació física escolar, i també orientacions per a les activitats físiques extraescolars i l'administració educativa.

ÍNDEX

PRESENTACIÓ, JUSTIFICACIÓ I ESTRUCTURA DE LA TESI

I. L'EDUCACIÓ FÍSICA A PRIMÀRIA I A LA REFORMA DEL SISTEMA EDUCATIU

1. L'educació física a l'educació primària
2. L'educació física en la Reforma del sistema educatiu

II. ELS CONTINGUTS ACTITUDINALS EN L'EDUCACIÓ

1. Els continguts actitudinals: les actituds, els valors i les normes
2. Els continguts actitudinals en la Reforma del Sistema Educatiu
3. L'ensenyament i l'aprenentatge dels continguts actitudinals

III. ELS CONTINGUTS ACTITUDINALS EN EDUCACIÓ FÍSICA

1. Els continguts actitudinals en l'Educació Física a l'educació primària
2. Estudis i investigacions realitzades sobre els continguts actitudinals en educació física

IV. PLANTEJAMENT, DISSENY I DESENVOLUPAMENT DE LA INVESTIGACIÓ

1. Plantejament i disseny de la investigació
2. Desenvolupament de la investigació

V. ANÀLISI DELS RESULTATS

1. Opinió i valoració dels continguts actitudinals
2. Tractament dels continguts actitudinals
3. Característiques dels continguts actitudinals
4. Factors determinants
5. Principals problemes dels continguts actitudinals

VI. CONCLUSIONS, PROPOSTES I PERSPECTIVES

BIBLIOGRAFIA, ANNEXOS I ÍNDEX DE QUADRES

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

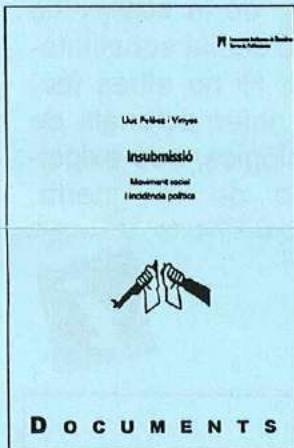
PUNT A LA

Maig

núm. 80

2000

INSUBMISSIÓ. MOVIMENT SOCIAL I INCIDÈNCIA POLÍTICA. Beca de la Fundació Jaume Bofill

“A través de l’anàlisi del fenomen dels moviments socials, l’estudi fa un recorregut pel que ha estat el moviment antimilitarista durant la darrera dècada. La característica principal de l’antimilitarisme és que ha basat la seva estratègia en la desobediència civil a la conscripció obligatòria, el que s’ha anomenat “insubmissió”. A través d’aquesta anàlisi es prova de mesurar l’impacte real de la insubmissió en la societat espanyola i catalana, així com en la suspensió del servei militar i la prestació social substitutòria.”

L'AUTOR

LLUC PELÀEZ I VINYES. Llicenciat en Filosofia per la Universitat de Barcelona.

Estudi realitzat en el marc del Mestratge de Gestió Pública del Departament de Ciències Polítiques de la Universitat Autònoma de Barcelona i publicat pel Servei de Publicacions d'aquesta universitat, el febrer d'enguany. Està integrat en la campanya *10 anys d'insubmissió, 1989-1999* que l'Assemblea Antimilitarista de Catalunya va portar a terme durant l'any passat.

S'endinsa en el moviment per la insubmissió des de dos punts de vista que es complementen al llarg de l'estudi: la teoria política sobre els moviments socials i la vivència per part dels protagonistes de tot el procés, en un moment en el qual se'n pot fer cert balanç.

L'estudi està estructurat en tres parts diferenciades, no només pel seu contingut, sinó també pel seu estil de redacció. Una vegada llegides les seves cent cinquanta pàgines, el lector acaba tenint una fotografia completa de què ha estat, com ha actuat, quins resultats ha assolit i per què s'ha donat el fenomen de la insubmissió durant aquests anys.

La primera part la formen un resum de teories i discursos sobre els moviments socials no ins-

tucionalitzats i una anàlisi de la mobilització de les persones que en participen. La literatura existent en el nostre país sobre aquest tema és escassa, a diferència d'altres països com Gran Bretanya, França, Alemanya, Itàlia o els Estats Units. El recull pretén donar eines per anar ubicant l'anàlisi del moviment antimilitarista que es fa en el capítol segon.

La segona part dissectiona la història d'allò que ha estat la insubmissió durant els últims deu anys a Catalunya i a Espanya. Inclou unes cronologies que situen el procés que ha seguit el moviment i la successió de lleis aprovades pel Govern espanyol que afectaven la insubmissió. També exposa una enquesta a setanta membres de l'Assemblea Antimilitarista de Catalunya realitzada durant els últims mesos de l'any 1998.

Un cop analitzat el fenomen dels moviments socials i situat el procés que ha seguit la insubmissió com a moviment, el tercer capítol posa de relleu la capacitat d'incidència política de la insubmissió. Per fer-ho, s'inclouen quatre entrevistes en profunditat a persones destaca-

des, que han estat implicades en el procés: un polític, un jutge, un periodista i un militar.

Les conclusions a què arriba l'estudi es poden resumir de la següent manera:

La insubmissió ha estat capdavantera en el rebuig social a l'exèrcit, ja existent a la societat espanyola i catalana. El discurs antimilitarista ha estat present de manera simbòlica en la societat durant aquests deu anys, i ho ha fet, sobretot, a través de l'estratègia de la insubmissió. Aquest és un dels resultats més importants que ha assolit el moviment.

A través de la insubmissió, doncs, el moviment antimilitarista ha mantingut la seva presència al carrer. La insubmissió ha estat l'exponent més important del pacifisme espanyol durant la dècada dels noranta. L'articulació del moviment i el seu aparador davant la societat ha estat la desobediència civil no violenta, segui-

da per més de cinquanta mil joves arreu de l'Estat.

Molts joves s'han iniciat en la participació política i social a través del moviment per la insubmissió. Com a moviment social ha estat un dinamitzador de la participació activa de la ciutadania. Tanmateix, la seva vocació no institucional i l'alt grau d'enfrontament que ha generat amb els àmbits de poder, no permet que l'Estat reconegui aquesta via de participació i les seves fites.

Pel que fa als rendiments institucionals, és evident que no és l'únic factor de la suspensió del servei militar i la prestació social substitutòria, però n'és un d'important. Hi ha altres factors clau com les polítiques internacionals de defensa o els avenços tecnològics, que exigeixen una professionalització de la guerra.

ÍNDEX

CAPÍTOL I. Els moviments socials

- a. Definició
- b. El naixement d'un moviment social
- c. El marc cultural d'on sorgeix
- d. El cicle
- e. Conceptes clau (ideologia, finalitats, poder, legitimitat)
- f. Un debat actual: els moviments socials tradicionals i els nous moviments socials

CAPÍTOL II. El moviment antimilitarista a Catalunya a la dècada dels noranta

- a. Esdeveniments
 - Cronologia del moviment antimilitarista
 - Cronologia de la legislació en relació amb la insubmissió
- b. Sobre els membres d'un moviment social
 - El perfil
 - Els vincles individuals
 - Els incentius i els costos
- c. Sobre l'organització i les estratègies
 - La flexibilitat organitzativa
 - Els processos de decisió en la manca de lideratge
 - Les estructures de mobilització

CAPÍTOL III. La capacitat d'incidència política de la insubmissió

- a. La creació de xarxes de relacions
- b. Els diferents actors
 - L'estat (entrevista a Santiago Vidal, jutge)
 - Els partits polítics (entrevista a Carles Campuzano, diputat)
 - La premsa (entrevista a Vicenç Relats, periodista)
 - Els oponents (entrevista al Coronel Alcázar, militar)
 - La societat
- c. Els resultats

"Punt a la i" és un full de periodicitat mensual que informa sobre recerques ja acabades que han estat promogudes per la Fundació. Si el requadre és en blanc vol dir que la recerca no ha estat publicada i que, per tant, només es pot consultar a l'arxiu de la Fundació (de dilluns a divendres, de 8,30 a 13 i de 14,30 a 17,30 hores).